

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

Mededeling

De Saambinder zal op 31 juli
a.s. wegens vakantie
niet verschijnen.

Een dure koop

"Want gij zijt duur gekocht."

1 Corinthe 6:20

De apostel wil dat de gelovigen in de gemeente van Corinthe zich zullen wachten voor de zonde van hoererij. Hij zegt in vers 19: "Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is van de Heilige Geest?" In een huis van God hoort geen zonde, en dus ook de zonde van hoererij niet.

Nog een andere reden voor de apostel om deze zonde uit te roeien uit de gemeente van Corinthe zegt hij in vers 20: "Want gij zijt duur gekocht." Het woord gekocht wijst ons op de slavenhandel. Gelukkig kennen wij dat niet meer. Maar vroeger waren er slavenmarkten. Daar werden mensen verhandeld. Nu was er ook een mogelijkheid om een slaaf vrij te kopen, zodat hij geen slaaf meer was. Een familie spaarde, om een familielid dat slaaf was geworden, vrij te kopen. Zo'n mens werd dus gekocht om hem vrij te maken van slavernij. Dit beeld heeft de apostel voor ogen als hij zegt: "Want gij zijt duur gekocht."

Christus heeft Zijn Kerk gekocht. Hij heeft haar vrijgekocht uit de macht en de heerschappij van de zonde en satan. Door onze val in Adam hebben we met God gebroken en zijn we lijfeigenen van satan geworden. We wilden zelf heer en meester zijn en wij werden ellendige slaven van de zonde en satan.

En God heeft ons vanwege onze opstand in het paradijs in de macht en heerschappij van de zonde en satan overgegeven.

Deze slavernij voert de mens naar het eeuwig verderf.

Nu uit die schrikkelijke slavernij

heeft Christus Zijn Kerk vrijgekocht. De prijs die Hij daarvoor gegeven heeft is hoog. De apostel zegt: "gij zijt duur gekocht."

Als we zien op de prijs dan moeten we zeggen: te duur heeft Christus Zijn Kerk gekocht.

Aan de wet moest een volmaakte gehoorzaamheid in onze menselijke natuur gegeven worden. Dat konden wij nooit meer doen, omdat we het beeld van God missen. Maar ook de vloek van de overtreden wet moest gedragen worden. Het gewicht van dit oordeel kan alleen God dragen.

Welke hoge prijs moest er voor de mens gegeven worden, om hem uit de slavernij van de zonde en satan vrij te maken en hem het leven en de eeuwige zaligheid te geven.

De apostel zegt: "Wetende dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw ijdele wandeling, die u van vaderen overgeleverd is, maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam."

Als men iets koopt en er veel meer voor geeft dan het waard is, dan is dat een miskoop.

Zo heeft God een veel te hoge prijs voor Zijn Kerk gegeven.

God heeft Zijn Kerk gekocht met het bloed van Zijn eniggeboren Zoon de Heere Jezus Christus. Daardoor zijn zij allen Zijn wettig eigendom geworden, maar de prijs is te hoog.

Al zou God de gehele mensheid daarvoor uit de macht en de heerschappij van de zonde en satan tot een eigendom hebben verkregen. Dan zou de

prijs nog veel te hoog zijn.

Waarom zult u zeggen? In de eerste plaats moeten we zien wat Hij voor die prijs kreeg. U zult zeggen, het is toch een schare die niemand kan tellen? Dat is waar, maar wat zijn het voor mensen? Het zijn walgelijke en doemwaardige zondaren. Als we hun leven vergelijken met het leven van Adam in het paradijs, hoe schuldig en gruwelijk is dan hun leven? Als we dan zien op de prijs die God voor hen heeft gegeven, het bloed van Zijn eniggeboren Zoon, de Heere Jezus. Dan moeten we zeggen, die prijs is veel te hoog.

Het is de Zoon Die om ons mensen, en onze zaligheid de menselijke natuur heeft aangenomen. Hij werd mens uit de mensen maar bleef wie Hij was namelijk de Zoon Die eenswezens is met de Vader. Daarom is de prijs veel te hoog. Wat zijn duizenden werelden met mensen vergeleken bij Hem Die God uit God is.

Vervolgens heeft Hij Zichzelf onder

Inhoud

Meditatie:	
Een dure koop	1
Voor wie is het	
Heilig Avondmaal (4)	2
Kunstmatige slaap in de	
stervensfase	4
Lezen in de Christenreis (19) ..	5
Boekennieuws	7
Kerknieuws	8
Berichten	8
Predikbeurten	9

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerkelijk nieuws en berichten aan:
redactie-secretaris: C.G. van Es
Ronseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.

*****
Administratie en betalingen van
abbonementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk
aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor
abonnementsgelden: 64327.

*****
Alle advertenties aan:

Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisoehof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.

*****
Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

*****
Abonnementsprijs
bij vooruitbetaling:

voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:
Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-,
Zeepost:

Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

*****

Advertenties € 0,50,- per mm.

Familieberichten

€ 0,40,- per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

de oneindige toorn van God tegen de zonde gesteld, en Zich daaronder geofferd van het begin tot het einde van Zijn leven op de aarde. Wat is dat einde? De dood des kruises.

Die prijs is zo onevenredig met wat Hij ervoor ontving dat we moeten zeggen: veel te duur gekocht.

Wat kan een mens het er moeilijk mee hebben, als hij een miskoop gedaan heeft. Als hij bijvoorbeeld een huis gekocht heeft, dat maar de helft waard is van het bedrag dat hij ervoor betaald heeft. Wat zou hij die koop graag ongedaan willen maken. Maar zo is het bij God niet. Hoe hoog de prijs ook is. Een andere prijs was niet toereikend. Alleen het bloed van Christus kon ons vrijmaken van de macht van de zonde en satan en ons in de gemeenschap met God herstellen.

Maar deze waarheid doet niets af dat het een veel te hoge prijs is, die ervoor gegeven is. Toch verblijdt God Zich in deze koop en dat met een zeer grote blijdschap. Zoals een bruidegom zich verblijdt over zijn bruid, zo verblijdt God zich over hen, dat zij Zijn eigendom geworden zijn. Hoe is dit mogelijk?

Omdat God Zijn Kerk lief heeft. Daarom zijn zij Hem toch niet te duur, hoe hoog de prijs ook is. Hij heeft hen lief met een eeuwige en volkomen liefde.

De gezaligden in de hemel roepen altijd in aanbidding over die prijs zeggende: "Gij hebt ons Gode gekocht met Uw dierbaar bloed".

Daarmee bevestigen zij niet alleen de koop voor het aangezicht van God, die zo groot en wonderlijk is. Maar daardoor verheffen zij in het bijzonder de liefde, waarmee God hen bemint. Gij zijt duur gekocht.

Wat heeft God er veel voor over gehad om gevallen en verloren mensen uit de macht en heerschappij van de zonde en satan te verlossen. En u geliefde lezer? Wat hebt u er voor over? Hoe beschaamd moet u daarmee voor God buigen. Als we op de

praktijk zien, hoe laag schat u dan de waarde van uw ziel. Voor welke lage prijs laat u uw ziel verloren gaan? Gij zijt duur gekocht. Hoe duur, leert de Heilige Geest. De Heilige Geest ontdekt u aan uw schuld en ellende. Laat u zien, schuldig te staan aan al de geboden van de Heere. Opent uw ogen dat u zonder God geen hoop hebbende in deze wereld bent. Hij leert u aan welke vreselijke slavernij u uzelf verkocht hebt. De catechismus zegt van deze slavernij: onbekwaam tot enig geestelijk goed en geneigd tot alle kwaad. Deze slavernij doet de mens met de apostel roepen: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?"

Het is een slavernij die de mens naar het eeuwig verderf brengt. Wie zal dit kunnen afwenden. In die diepte van verlorenheid leert de Heilige Geest welke hoge prijs er nodig is om een mens te behouden. De catechismus zegt daar van: God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg gedaan wordt. Die prijs van de ziel kan de mens in eeuwigheid niet geven. Het ontnemt de mens elke hoop op zichzelf. Daar schenkt de Heilige Geest licht over de dure koop die God gedaan heeft. In plaats dat de Heere zegt: "Gaaf weg van Mij, gij die de ongerechtigheid werkt ontdekt de Heilige Geest dat Christus hem gekocht heeft met Zijn dierbaar bloed." Het volle licht van de Heilige Geest valt op de lijdende en stervende Zaligmaker.

Beladen met al zijn schuld, vloek en de vreselijke banden van zijn slavernij gaf Hij de prijs die nodig was. Met welke verwondering en aanbidding ziet hij door het geloof op de gestorven Zaligmaker. Het is een prijs die veel te hoog is.

Toch ziet de Heere hem nooit als een miskoop. Niet om iets in hem, maar omdat Hij hem liefheeft. En deze liefde verandert nooit.

Nieuwerkerk,

ds. F. Harinck.

Voor wie is het Heilig Avondmaal?

Pastorale vragen rond de toetreding tot de tafel des Heeren

(4)

Het stuk der ellende

Nadat we de stemmen uit de kerkgeschiedenis hebben gehoord, stemmen

die zo heel concreet op pastorale vragen rond het Heilig Avondmaal zijn ingegaan, willen we ons nu wenden tot ons Avondmaalsformulier.

Ook daar vinden we zo duidelijk de drie stukken terug. Het zelfonderzoek begeeft zich in de lijn van de drie stukken. "Ten eerste, bedenke een iegelijk bij zichzelf zijn zonden en vervloeking, opdat hij zichzelf mishage, en zich voor God verootmoedige; aangezien de toorn Gods tegen de zonde zo groot is, dat Hij die (eer dat Hij die ongestraft liet blijven) aan Zijn lieve Zoon Jezus Christus, met de bittere en smadelijke dood des kruises gestraft heeft." We hebben, luisterend naar de stemmen uit het verleden, gezien dat zij allen wijzen op de noodzaak van de kennis van onze zonde en verlorenheid. Wat moeten we met Christus doen als we geen zonde en schuld hebben? Hoe zouden we Zijn dood dan verkondigen? Juist in de ontdekking aan onze verlorenheid krijgen we Hem nodig, krijgt Hij waarde voor ons. Het zichzelf mishagen en verootmoedigen veronderstelt ook de droefheid over de zonde. Boston zegt dat hij nooit iemand gezien heeft, die lachend naar Jezus vluchtte, maar altijd wenend. Als we niet weten van de droefheid over de zonde, van de vloek van de Wet, van dit zichzelf mishagen en verootmoedigen, hoe zal het dan voor ons een wonder worden, dat Jezus *zondaren* ontvangt en met hen eet (Luk.15:2)?

Hoe diep ontdekt?

Maar hier rijst nu een vraag die in het pastoraat rondom het Avondmaal steeds weer terugkomt. Het gaat om deze vraag: is mijn zondekennis wel diep genoeg? Ben ik wel genoeg aan mijn zonde ontdekt? Heb ik genoeg droefheid over mijn zonde? Met andere woorden, het gaat om de vraag hoe diep de kennis van onze zonde moet zijn. Ik wil drie dingen noemen bij het antwoord op deze vraag:

1. Het gaat allereerst om de *aard* van de zondekennis. Kaïn had ook kennis van zijn zonde, zozeer zelfs, dat hij zei: "Mijn misdaad is groter, dan dat zij vergeven worde." (Gen.4:13). Ook Judas kreeg een diepe blik in de afgrond van zijn verlorenheid, want hij riep het uit: "Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed." (Matth.27:4). Maar met hun zondekennis zijn ze verloren gegaan. Kaïn vluchtte bij God vandaan en Judas wierp zich in de afgrond. Wat ontbrak hen? De

liefde. Daarom kenden zij niet de droefheid over de zonde. Daarom dreef hun zondebesef hen niet uit tot God. Liefde en droefheid hangen samen. Men komt wel eens op begravenissen waar geen droefheid is. Hoe komt dat? Wel, men heeft de overledene niet liefgehad. Als u de overledene liefhad, dan draagt u rouw over zijn heengaan, dan is er droefheid. Droefheid komt voort uit liefde. De droefheid over de zonde komt voort uit de liefde. In de wedergeboorte wordt de zondaar met Christus verenigd door het geloof en vandaaruit wordt de liefde Gods in het hart uitgestort. Dan ligt het aan Gods kant vast, maar nu moet het ook aan mijn kant vastgemaakt worden in de weg van de oefeningen van het geloof. Dat die liefde in de wedergeboorte in het hart is uitgestort, openbaart zich echter al direct in liefdesvruchten. Er komt een heimwee naar een onbekende God. Psalm 42 wordt werkelijkheid: mijn ziel dorst naar God. Het wordt mijn grootste nood dat ik van die God gescheiden ben. Ik leer het zien dat mijn zonde mij van God gescheiden houdt. De zonde wordt dan zo bitter. Het wordt zo'n diepe droefheid, dat ik gezondigd heb tegen een God, Die ik niet meer missen kan, maar Die ik door mijn zonde vertoorn en beledigd heb. Ik heb niet alleen gezondigd, maar ik heb *tegen God* gezondigd. Dát geeft die droefheid in het hart. Het wordt waar van binnen: nooit heeft iemand zoveel kwaad tegen zoveel goed bedreven. Dat kost tranen van droefheid. Dat kunnen tranen zijn die langs de wangen stromen, maar dat kunnen ook zielentranen zijn; een ander ziet ze niet, maar ik voel die schrijnende pijn van binnen, dat ik God kwijt ben en dat ik tegen Hem gezondigd heb. Dat is met recht liefdesverdriet, en daarom ligt er toch iets zoets in, zodat ik die tranen niet zou willen missen voor de vreugde van deze wereld. Dat liefdesverdriet kenden Kaïn en Judas niet. Kennen wij die droefheid? Dat hebben we ons af te vragen met het oog op het Heilig Avondmaal. Ik weet wel, dan moet u zeggen: kende ik er maar meer van. En er is nog zoveel eigenliefde en liefde tot de zonde in uw hart. Maar dan mag u toch wel eens zeggen met Petrus: "Heere! Gij weet alle dingen, Gij weet dat Ik U liefheb." (Joh.19:17). Die liefde maakt de zonde zo smartelijk. En dan is er

nog iets: de droefheid over de zonde verdiept zich als ik mijn zonde leer zien in de bloedende wonden van Christus. Ik zou zeggen, dat is een verdere gang in het geestelijke leven. Zo vonden we het bij Teellinck, waar de droefheid over de zonde een sterk evangelisch karakter heeft, omdat hij benadrukt hoeveel Christus heeft moeten lijden om mijn zonden. Zo vinden we het ook in het Avondmaalsformulier: "Aangezien de toorn Gods tegen de zonde zo groot is ... dat Hij die aan Zijn lieve Zoon Jezus Christus met de bittere en smadelijke dood des kruises gestraft heeft." Juist dat maakt het mishagen en die verootmoediging over de zonde zo diep. Nooit is de droefheid over de zonde dieper, dan wanneer ik komen mag tot de kennis van Christus en leer zien, wat mijn zonden die trouwe Zaligmaker hebben gekost.

2. Hoe diep moet de kennis van mijn zonden zijn? Zo diep, dat het aan mijn kant "buiten hope" is geworden. Daarvoor is de ontdekking door de Wet zo nodig. In het licht van Gods Wet en Gods heilig recht worden mijn beste werken enkel zonde. De heilige God kan alleen maar tevreden zijn met volmaakte werken en waar zal ik, arme zondaar, die ooit vandaan halen? Al mijn werken zijn vol zonde, vol eigenbedoeling, vol tekort. Niet alleen mijn ongerechtigheden, maar mijn *eigengerechtigheden* zijn niet anders dan een wegwerpelijk kleed. Dat wordt bevindelike werkelijkheid. Zo leer ik afzien van alle zelfverlossingspogingen buiten Christus om. Zo komen al mijn wegen om de woorden van het Avondmaalsformulier te gebruiken "midden in de dood" uit. Zolang mijn wegen niet doodgelopen zijn, zal ik toch nog iets zoeken om op te steunen buiten Christus. Lees Bostons *Viervoudige staat*: er zijn wat een bijlslagen nodig voor een zondaar is afgebracht van zijn eigen werk. Maar dan zegt Boston ook dat de Heere vrij is, hoe Hij een zondaar leidt. Niet ieder gaat er even diep door. Als we maar zover komen dat we leren afzien van onze eigen werken.

3. Hoe diep moet de kennis van mijn zonden zijn? Brakel gaat ook op die vraag in in zijn *Redelijke Godsdienst*. Zó diep, zegt hij, dat ik niet meer buiten Christus kan en buiten Zijn bloed. Daar gaat het uiteindelijk om. Christus is de Gastheer aan Zijn

tafel. Weten we *hoe* we Hem nodig gekregen hebben? Weten we *waarom* we Hem nodig gekregen hebben als Borg en als Zaligmaker? Dan is de Heere vrij hoe Hij Zijn kinderen leidt. De één heeft een meer evangelische leiding en de ander een meer wettische. De één komt door de noorderpoort en de ander door de zuiderpoort. Bij de één gaat het door grote diepten en schokken heen, bij de ander meer geleidelijk. Maar het gaat erom of alle steunsels en gronden buiten Christus ons zijn ontvallen en we nergens meer kunnen rusten dan in Jezus alleen. Ik moet zo diep aan mijn zonden zijn ontdekt dat ik niet meer buiten Christus kan.

Zo diep, dat om het met Kohlbrugge te zeggen "het licht van mijn ogen niet meer bij mij is". Dan weten we, om ons nog eens de woorden van Calvijn te herinneren "hoe groot onze ellende is zonder Gods genade". Als u, om het eerdergenoemde voorbeeld van Immens aan te halen, met dat éne oog uw ellende ziet, dan, zo zegt Immens, wanhoopt u aan uzelf. Daar gaat het om dat we aan onszelf leren wanhopen, opdat onze hoop alleen op Christus zou zijn.

(wordt vervolgd)

Zeist, ds. J.J. van Ekeveld.

Kunstmatige slaap in de stervensfase

'Artsen die terminale patiënten laten overlijden door hen in coma te brengen en geen voedsel en vocht meer toe te dienen – in de volksmond: versterving - plegen euthanasie. Hun handelen zou getoetst moeten worden, maar dit gebeurt niet. Dat is een lacune in de toetsingsregeling rond euthanasie' (citaat mr. J.L. de Wijkerslooth).

Bovenstaand citaat komt uit een artikel van de hand van de voorzitter van het college van Procureurs-Generaal. Het artikel verscheen in het blad 'Opportuun' van het openbaar ministerie. Op 26 juni jl. was het voorpagina-nieuws van onder andere het Reformatorisch Dagblad. Het artikel heeft veel stof doen opwaaien in Nederland.

Sedatie

In genoemd citaat wordt met 'in coma brengen' bedoeld op het zogenaamde 'sederen'. Hieronder verstaan we dat iemand in een toestand van lager bewustzijn wordt gebracht met behulp van medicijnen. Of met andere woorden: we laten op kunstmatige wijze iemand slimeren of slapen.

Er zijn drie vormen van sedatie: gedeeltelijke, periodieke en continue sedatie. Van *gedeeltelijke* sedatie wordt in het ziekenhuis regelmatig gebruik gemaakt. We kunnen dan denken aan bijvoorbeeld een roesje bij een darmonderzoek. En als u de

gewoonte heeft om een capsule Normison^R in te nemen om in slaap te komen, sedeert u zichzelf *periodiek*. In dit artikel beperk ik me tot de *continue* sedatie. Iemand wordt dan op kunstmatige wijze zonder onderbreking in slaap gehouden. Het medicijn dat meestal wordt gebruikt, is het slaapmiddel midazolam (= Dormicum^R).

Het onderwerp sedatie roept bij velen ethische vragen op. Want de praktijk leert dat het een grijs gebied is tussen verlichting van het lijden en euthanasie. Hoe moet nu onze houding zijn ten opzichte van sedatie?

Als andere opties ontbreken

In de laatste fase van het leven van een ernstig zieke, de terminale fase, kunnen zich soms ernstige en hardnekkige klachten voordoen. Welke behandeling ook wordt toegepast, de klacht blijft bestaan. Hierbij kunnen we denken aan ernstige pijn, erge misselijkheid, dreigende verstikking, of ernstige verwardheid. Artsen hebben de opdracht patiënten niet ondraaglijk te laten lijden. Wat te doen als geen enkele therapie effect heeft? Allereerst is overleg met andere ervaringsdeskundigen nodig, bijvoorbeeld een geriater of een team dat palliatieve zorg verleent. Is er een verklaring voor de onrust? Kan dit op andere manier bestreden worden? Zijn er alternatieven? Als deze ontbreken, kan er

een medische indicatie bestaan om te sederen. Omdat sedatie wordt toegepast in de terminale fase met als doel ernstig lichamelijk of psychisch lijden te verlichten, noemen we dit *palliatieve sedatie*. Deze vorm van sedatie moeten we reserveren voor alléén de laatste levensfase met een levensverwachting van minder dan één week. Van belang is, de overwegingen om tot palliatieve sedatie over te gaan zorgvuldig in de medische status te noteren.

Eigen ervaring

Zelf heb ik in de praktijk bij patiënten die in verband met pijn reeds morfine via een pomp toegediend kregen, goede ervaringen met de toevoeging van midazolam. Te vaak nog gebeurt het dat in de terminale fase, bijvoorbeeld bij onrust, de dosering van de morfine maar wordt verhoogd. Te weinig wordt beseft dat morfine helemaal geen goede onrustbestrijder is.

Als we ons zuiver richten op symptoombestrijding is diepe sedatie zelden nodig. Meestal is een soort *sluimertoestand* voldoende. Het gaat om rust aan te brengen. Dit kunnen we bereiken we door voorzichtig te beginnen met een lage dosering en deze zonodig stapsgewijs te verhogen. Aan de andere kant zijn er ook acute situaties waar voorzichtig doseren niet op z'n plaats is. Ik herinner me dat ik tijdens een van mijn eerste nachtdiensten met spoed geroepen werd bij een patiënte van middelbare leeftijd met een uitgezaaide vorm van longkanker. Zij was in korte tijd zeer kortademig geworden en oogde blauw aangelopen door een dreigende verstikking. Op zo'n aangrijpend moment staat je maar één ding te doen: het ernstige lijden verlichten. Ik heb toen in één spuitje morfine samen met midazolam laten geven. Binnen een minuut was de patiënte in een diepe slaap. Enkele uren later overleed de patiënte aan haar ziekte. Wat de medicatie hieraan bijgedragen heeft, weet ik niet. Dat doet er ook niet toe. Want de intentie van het handelen was niet levensverkorting, maar symptoombestrijding. Daarom hoeven we ook niet krampachtig te doen over het gebruik van deze middelen.

Twee vragen

In de praktijk doen zich verschillende ethische vragen voor. Ik wil pro-

beren twee vragen te beantwoorden.

1. *Moeten vocht- en voedingtoediening ook automatisch gestopt worden?* We weten dat vochttoediening in de terminale fase meer een symbolische dan een zinvolle handeling is. Vochttoediening kan juist ook ongewenste effecten geven (braakneiging, slijmvorming, vocht achter de longen e.d.). Omdat we, zoals genoemd, continue sedatie alleen moeten toepassen als de levensverwachting minder dan één week is, lijkt staken van kunstmatige vocht- en voedingtoediening een geoorloofde handeling. We dienen te beseffen dat de patiënt niet sterft omdat hij geen eten en drinken meer tot zich neemt. Maar hij eet en drinkt niet meer omdat hij stervende is. Dit zogenaamde 'versterven' hoort bij het natuurlijke stervensproces. Naar de familie toe vraagt het wel om goede uitleg, zodat het staken van bijvoorbeeld een infuus niet als te emotioneel belastend overkomt.

2. *Bestaat de kans dat te snel naar sedatie wordt gegrepen?* Ja, die kans is zeker aanwezig. De oorzaak is tweërlei. Allereerst zijn er artsen die van terminale sedatie gebruik maken om op gemakkelijke wijze de euthanasieprocedure te ontlopen. Zij hebben dus de dood van de patiënt op het oog. De andere oorzaak kan zijn dat de kennis van de symptoombestrijding soms te gering is. De deskundigheid op palliatief gebied schiet tekort. Voor de hand liggende middelen worden niet gebruikt.

Toetsing van alle sterfgevallen?

Naar aanleiding van het artikel van mr. De Wijkerslooth konden we in de krant ook lezen dat zijn voorstel tot toetsing van alle sterfgevallen vanuit de christelijke hoek met instemming begroet werd door onder andere advocaat mr. A. Klaassen en NPV-directeur dr. R. Seldenrijk. De christelijke kamerfracties probeerden zelfs een debat in de Kamer op gang te brengen. Maar een meerderheid van de Tweede Kamer voelde hier niet voor.

Als het gaat over de euthanasiewetgeving hebben we de afgelopen jaren gezien dat in Nederland het kromme werd recht gepraat. Euthanasie is wettelijk toegestaan als

daad van barmhartigheid. Maar de handeling moet wel zorgvuldig plaatsvinden, en... gemeld worden! Reeds enkele jaren gaat de discussie niet meer over de vraag of het verkorten van mensenlevens wel of niet geoorloofd is, maar over het correct volgen van de procedure. Als we doden, dan moeten we dat netjes doen. In dit licht moeten we bovengenoemd citaat zien. Het artikel van mr. De Wijkerslooth is juridisch mischien interessant, maar ethisch hypocriet en medisch onkundig en buitengewoon ongenueanceerd. Er staan gewoon onwaarheden in. Euthanasie is nog altijd iets anders dan palliatief sederen. En zijn voorstel tot toetsing van alle sterfgevallen geeft aan palliatieve sedatie een beladenheid die het niet verdient. Verantwoord medisch handelen, zoals palliatieve sedatie en geen voeding en vocht toedienen in de laatste levensfase, komt op deze manier onterecht in de sfeer van het strafrecht. Inderdaad, er is een kleine minderheid aan artsen die palliatieve sedatie gebruiken als een sluiproute voor euthanasie om zodoende de tijdrovende meldingsprocedure te omzeilen. Maar moet daarom het medisch handelen rondom alle sterfgevallen getoetst worden? En waarom? Alleen om de statistieken zorgvuldig bij te houden? Of functioneert het strafrecht rond levensbeëindiging toch nog? Mijns inziens heeft het voorstel om alle sterfgevallen te toetsen veel weg van de 'oplossing' om het rijgedrag van een minderheid van de automobilisten aan banden te leggen. Als binnen de bebouwde kom de snelheidslimiet worden overtreden, maken we toch drempels in de straten! De meerderheid van chauffeurs die zich wel aan de verkeersregels houdt, mag nu ook met haar auto

over drempels hobbelen.

Hoewel misbruik moet worden tegengegaan, lijkt me toetsing van alle sterfgevallen niet op z'n plaats. Het schept onnodige verwarring in de maatschappij. Tevens legt het bij voorbaat een verdenking op gewetensvol handelende artsen (nog altijd de overgrote meerderheid!). Daarbij komt nog eens dat het praktisch niet haalbaar is. Denk alleen maar aan de inbreuk van de administratieve rompslomp op de reeds overvolle dagtaak van artsen.

Het zesde gebod van de Tien Geboden bestaat uit vier woorden: 'Gij zult niet doden'. Hier dienen overheid en alle onderdanen zich aan te houden. Elke vorm van toetsing wordt overbodig als we dit Goddelijke gebod tot norm van ons handelen zouden verheffen.

Conclusie

Gelukkig is toepassing van palliatieve sedatie in de terminale fase slechts zelden nodig. Meestal kan met andere middelen het lijden afdoende worden verlicht. Lukt dit niet, dan mag na overleg met andere ervaringsdeskundigen palliatieve sedatie als uiterste middel worden toegepast om het stervensproces waardig te doen verlopen. Palliatieve sedatie past in een medisch beleid waarbij aandacht is voor symptoombestrijding en verlichting van het lijden bij terminale patiënten. Altijd moeten we voor ogen houden wat het *doel* van ons handelen is. Hier mogen we elkaar op aanspreken! We mogen palliatieve sedatie daarom een medisch zinvolle en ook ethisch verantwoorde handeling noemen, alle misbruik ten spijt.

Capelle aan den IJssel,

H.J. Agteresch

Lezen in de Christenreis

(19)

Nagesprek over Onkunde

Hopende merkt op dat er helaas zo veel van dit soort mensen zijn als Onkunde. Christen vraagt hem: 'Zouden die dan nooit overtuiging van zonden hebben en vrees dat hun staat niet goed is?' Hopende zegt:

'Beantwoord die vraag zelf maar'. Dan tekent Christen haarscherp wat algemene overtuigingen zijn waarop velen hun staat voor de eeuwigheid bouwen. Deze mensen zoeken de vrees die daarmee gepaard gaat te smoren. Zij kennen de ware vreze des Heeren niet. De vreze des

Heeren is te kennen aan het volgende:

- die wordt gewerkt in de zaligmakende overtuigingen
- die drijft de ziel uit naar de Heere
- die werkt eerbied en ontzag in het hart voor God, Zijn Woord en Zijn wegen en die maakt bevreesd om ter rechter- of ter linkerhand van Hem af te wijken.

Degenen die onder algemene overtuigingen verkeren en daar hun grond van maken, hebben wel vrees, maar die trachten zij dus te smoren. Zij denken dat die van de duivel is. Die vrees bederft hun "geloof". Zij zijn zo vermetel, dat zij denken dat zij niet behoren te vrezen. Die vrees neemt hun armzalige eigen werkelijkheid weg. Hopende beaamt wat Christen hiervan zegt. Hij heeft het zelf ondervonden vóórdat hij zaligmakend overtuigd werd.

Als er één was die goed het verschil wist tussen algemene overtuigingen en zaligmakende overtuigingen, dan was het Bunyan wel. Daar is hij achtergekomen toen hij van de vrouwen in Bedford hoorde, hoe de Heere Zijn kinderen bekeert. Daarom schrijft hij in *Genade Overvloeiende* over zijn werkeilige verbeteringspogingen: 'Ik had geen genade, geen geloof, ik kende Christen niet, ik was een geschilderde hypocriet'. Wat is dit onderscheid later voor hem van pas geweest om zielen te leiden en het verschil tussen waar werk en nabijkomend werk aan te tonen!

Tijdgelovige

Christen herinnert Hopende aan een tijdgelovige die ongeveer tien jaar geleden een vooraanstaande plaats in de godsdienst innam. 'Ja', zegt Hopende, 'die woonde in de stad Genadeloos, twee mijl van de plaats Eerlijkheid, naast de heer Afkerige'. 'Hij woonde met Afkerige onder één dak', zegt Christen. 'Hij heeft wel een gezicht gehad van zijn zonden en wat die verdienen'. 'Ik heb hem vaak in tranen gezien', zegt Hopende. 'Ik had medelijden met hem en was zelfs niet zonder hoop voor hem. Maar je ziet maar, niet ieder die Heere, Heere roept, is er één van'. Christen voegt eraan toe: 'Hij was van plan op pelgrimsreis te gaan, maar maakte plotseling kennis met ene *Eigenhulp* en toen werd hij voor mij een vreemde.

Wat een treffende omschrijving van

een tijdgelovige! Merk op waar hij woonde: in *Genadeloos*. Hij kan wel heel wat schijnen: hij woonde niet ver van Eerlijkheid. Maar uiteindelijk ligt de kiem van afval in hem: hij woont onder één dak met *Afkerige*. Waar een waar gelovige vastloopt en zichzelf niet meer kan helpen, maar van God geholpen moet worden, daar helpt een tijdgelovige zichzelf. Die grijpt zelf naar 'een geloof, waarvan hij meent dat het waar geloof is'. Met een kind van God kunnen zij dan niet meer over weg: dat is een vreemde voor hen.

Dan stelt Hopende een heel belangrijke vraag: wat zijn toch de *oorzaken* dat zulke mensen plotseling zich afkeren? Christen speelt de vraag terug en laat Hopende zijn mening daarover geven. Die zegt het volgende:

- 1e. Hun geweten is ontwaakt, maar hun hart is niet veranderd. En als de schuld wegslijt, valt datgene weg wat hen aanzet tot een godsdienstig leven en dan keren zij terug tot hun natuurlijke levensgang. De hond keert weder tot zijn eigen uitbraaksel. Zo één begeert de hemel alleen uit angst voor de pijnen der hel. Als die angst wegebt, verdwijnt ook hun begeerte tot de hemel en de zaligheid.
- 2e. Zij worden dus overheerst door slaafse vrees.
- 3e. Zij zijn hoogmoedig en schamen zich voor de ware godsdienst.
- 4e. Schuldgevoel is erg pijnlijk voor hen. Zij houden niet van ellende. Zij schuwen gedachten aan schuld en vrees. Als de verschrikking Gods over is, verhardden zij zich.

Christen zegt: 'Je hebt het aardig benaderd. De kern is, dat hun hart en wil niet is veranderd. Het is net als bij een misdadiger, die bevend voor de rechter staat, omdat hij de galg vreest – hij haat de misdaad niet! Als men hem vrij laat, begaat hij die overtreding weer'. Hopende: 'Laat mij nu eens horen hoe zij uiteindelijk afvallen'. Christen laat dan zien hoe die afval van binnen begint en langzamerhand voortschrijdt. Het kan leerzaam zijn, ook voor het pastoraat, om de stadia van dit proces eens op ons te laten inwerken. Christen zegt er het volgende van:

- Zij keren eerst *hun gedachten* af van God, van dood en oordeel.

- Langzamerhand laten zij de persoonlijke godsdienstplichten na, zoals eenzaam bidden, hun lusten beteugelen, waken, enz.
- Daarna schuwen zij het gezelschap van levende christenen.
- Het waarnemen van de openbare middelen, zoals kerkgang, onderzoek van Gods Woord gaat verkillen.
- Dan beginnen zij te vitten op gebreken van Gods kinderen en gaan daardoor de godsdienst minachten.
- Zij zoeken dan omgang met vleeselijke, losse, lichtzinnige mensen en vervallen tot vleeselijke, lichtzinnige gesprekken.
- Tenslotte verhardden zij zich steeds meer in de zonde: het begint met "kleine zonden", maar op den duur vertonen zij hun ware gedaante en werpen alle knellende banden af. Als er geen wonder gebeurt, komen zij eeuwig om.

De pelgrims in de landstreek

Beula

Het land *Beula* is een heerlijke landstreek. De lucht is er zacht en aangenaam. De vogels zingen, vooral de tortelduif laat haar stem horen, de bloemen worden alom gezien. De zon schijnt hier dag en nacht (Hooglied 2:10–12). Kasteel Twijfel is hier ver uit het gezicht. Men heeft van hier een klaar gezicht op de hemelse heerlijkheid. Het contract tussen de Bruidegom en de bruid wordt hier vernieuwd. Vandaar dat dit land *Beula* heet, het *getrouwde* (Jes. 62:4).

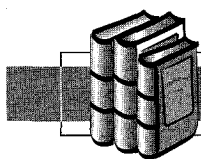
Als de pelgrims de stad zien, gebouwd van parels en kostelijke gesteenten, met straten van goud, is de schittering door de zon die erop schijnt zo verblindend dat Christen er schier onder bezwijkt. Zijn verlangen naar de heerlijkheid wordt zo groot, dat hij krank is van liefde. Ook Hopende heeft er iets van. Als zij wat bijgekomen zijn, wandelen zij in *Beula* rond in de wijngaarden, de boomgaarden en de tuinen. Zij mogen daar vrij eten van de vruchten. De tuinman toont hun ook de wandelpaden waar de Koning menigmaal verblijft. In hun slaap praten de pelgrims zelfs. Dit is een gevolg van de heerlijke vruchten die zij eten. Met het blote oog kunnen zij de poorten van de Hemelstad niet eens aanzien; zij moeten hun ogen met iets bedekken vanwege de heldere

schittering. Twee blinkende figuren vergezellen de pelgrims in de richting van de poort. Maar daar ligt de rivier tussen. Er is geen brug te zien en de rivier lijkt erg diep. De pelgrims zijn daardoor geheel ontsteld. 'U zult er door moeten, anders kunt u niet bij de poort komen', zeggen de twee blinkende gestalten. Zij vertellen ook dat er slechts twee geweest zijn die niet door de rivier hoefden te gaan, dat waren Henoch en Elia. Maar alle anderen moeten er door. 'Is de rivier diep?' vragen de twee pelgrims. 'U zult ervaren dat hij dieper of ondieper is naarmate uw geloof in de Koning zwak of sterk

is'. U zult wel begrepen hebben dat het verblijf in het land Beula betekent, dat de pelgrims een heerlijk vooruitzicht hebben van de eeuwige heerlijkheid. Sommigen van Gods kinderen mogen vóór hun sterven zoveel van die heerlijkheid zien dat zij 'krank van liefde' zijn. Toch kan de "rivier", de "Doodsjordan", nog afschrikken. Het is immers de laatste vijand. En stervensgenade wordt niet van tevoren gegeven. We zullen het onderscheid zien bij Christen en Hopende.

Scherpenzeel,

J. de Jager.

Boekennieuws

Wiesje de Lange. Zwartboek van Jasser Arafat. Te bestellen door € 6,50 (incl. verzendkosten) over te maken op giro 688522 tnv Christenen voor Israël te Nijkerk. Onder vermelding van 'Zwartboek van Arafat'. Ook in de boekhandel verkrijgbaar. ISBN 90 73632 10 2.

Wiesje de Lange is voor hen, die zich interesseren voor het wel en wee van Israël geen onbekende. In het verleden schreef ze en ook nu schrijft ze regelmatig in Nederlandse periodieken over de dagelijkse strijd die Israël moet strijden tegen de Palestijnse terreur. In dit 'Zwartboek van Jasser Arafat' wil zij bekendmaken wat er zich werkelijk heeft afgespeeld en afspeelt in Israël, sinds – zoals het op de achterkant van het boek staat – Jasser Arafat de keuze in zijn hart maakte om zijn leven in te zetten voor de vernietiging van de staat Israël en de Israëlsche bevolking.

Haar Jood-zijn stopt Wiesje de Lange niet onder stoelen of banken. Het is voor haar geen vraag wie recht heeft op het land. En ook niet wat de uiteindelijke doelstelling is van Arafat: de Joden de zee in. Aan de hand van de geschiedenis vanaf ongeveer 1946 neemt de schrijfster ons mee en bespreekt daarin de rol van de leider van de PLO (Palestine Liberation Organisation) Jasser Arafat. Het is een spoor van bloed en tranen. Het boekje bevat een lijst van slachtoffers van Arafat's tweede intifada.

De schrijfster stelt aan het slot van haar boekje de vraag: "Zal Arafat zijn doel, de verwoesting van Jeruzalem en Israël, bereiken?" Zelf geeft ze het antwoord: "Vol vertrouwen op de God van Israël en Zijn bijbelse beloften meen ik dat de conclusie van de gelovige Jood en Christen

moet zijn: nee! Arafat zal daarin niet slagen want God heeft andere plannen met Zijn schepping en de mensheid geopenbaard bij monde van de profeten van Israël." Hier zou veel over te zeggen zijn, maar dat laat het bestek van deze boekbespreking niet toe. Ik zou het boekje vooral graag in de handen zien van Greta Duisenberg. Misschien dat ze daardoor wat minder snel tot kokhalzen geneigd zou zijn als ze denkt aan wat de Joden de Palestijnen aandoen, maar dat ze zou gruwen van de vele doden, waaronder veel kinderen, die door de Palestijnse intifada onder onschuldige Joodse burgers zijn gevallen.

Capelle aan den IJssel, ds. W. Silfhout

Drs. Jan van Barneveld. Met Israël op weg naar de eindtijd. Chai Pers te Nijkerk. ISBN 90 73632 09 9.

Prijs € 14,75

"Daarom hebben we juist nu, in deze bijna-eindtijd, de 'verlichting van de Heilige Geest' hard nodig om te verstaan wat het profetisch woord zegt over onze tijd en wat de HEERE van ons vraagt. Zijn kracht en wijsheid hebben we nodig om Zijn wil en Zijn weg te verstaan en te doen." Afgezien van de aanduiding "bijna-eindtijd" kunnen we met deze zin (pag. 123) van het voorliggende boek van drs. J. van Barneveld van harte instemmen. De wetenschap dat we in alle dingen afhankelijk zijn van de verlichting van de Heilige Geest, zeker ook als het gaat om het verstaan van de bijbelse profetieën aangaande de eindtijd, moet ons bescheiden maken. Van Barneveld probeert in dit

boek aan de hand van de actuele ontwikkelingen en gebeurtenissen van deze tijd lijnen te trekken en uit te leggen hoe bijbelse profetieën in onze dagen in vervulling gaan of op het punt staan vervuld te worden. Wie regelmatig kennis neemt van zijn publicaties, zal het niet verbazen dat hij dat doet op een wijze, waarbij – ondanks de in het begin vermelde opmerking – de bescheidenheid wel eens ontbreekt. De schrijver is duidelijk een aanhanger van het chiliasme. Dat stempelt het hele boek. Hij spreekt over de 'opname van de gemeente', waarbij de gelovigen de Heere Jezus tegemoet zullen gaan en veranderd zullen worden, waarna de antichrist komt, de tempel zal worden herbouwd en uiteindelijk Christus zal ingrijpen. In het bestek van deze boekbespreking kan ik niet op al die zaken ingaan. Diverse bijbelteksten worden gebruikt om de huidige ontwikkelingen toch maar in de bijbelse profetie in te passen. Dat levert soms toch wel erg vreemde dingen op. Ik noem slechts twee voorbeelden. Bij Joël 3:2 waar gesproken wordt over het vergaderen van alle heidenen en het afvoeren door de Heere van de volken naar het dal van Josafat, waar de Heere met hen zal richten, zegt van Barneveld: "Dus in onze tijd zal het gebeuren. Wat gaat gebeuren? Een oordeel over de volken in het dal van Josafat. Waarschijnlijk zal het gaan om een leger van de Verenigde Naties of om een internationale troepenmacht die tegen Jeruzalem optrekt." (pag. 66)

Een ander voorbeeld. In Jeremia 16:16 lezen we: "Ziet, Ik zal zenden tot veel vissers, spreekt de HEERE, die zullen hen vissen." De schrijver verstaat onder al die vissers de eerste zionistische leiders, die de Joden probeerden te overtuigen op aliya (terugkeer naar Israël) te gaan. Ook zijn dat volgens hem de mensen van het exodusproject in Rusland, die als vissers-team van dorp tot dorp trekken en proberen via voorlichting, dans, video, enz. de Joden te overtuigen dat het tijd is om naar Israël te gaan.

Capelle aan den IJssel, ds. W. Silfhout

Matthew Henry, Vast en onverbroken; 29 preken over het genadeverbond. Den Hertog, Houten, 2002; ISBN 90 331 1630 8; 326 blz.; € 27,50

Matthew Henry is onder ons bekend door de waardevolle bijbelverklaring waaraan zijn naam verbonden is. Minder bekend zijn de preken die hij heeft nagelaten. Zo hield hij in de jaren 1691 en 1692 een groot aantal preken over het genadeverbond, die voor een deel bewaard zijn gebleven en thans in druk verschenen. In sommige van zijn preken, vertaald door mevr. G.H.C.Pas-Donker, gaat het over vergeving van zonden. Het is de eerste grote weldaad van het genadeverbond. Matthew Henry geeft er ook een

omschrijving van: "Samenvattend kunnen we dus zeggen dat vergeving van zonde een daad van Gods vrije genade is, waardoor een berouwvolle en gelovige zondaar. Om Christus wil' en op grond van Zijn gerechtigheid, niet langer gestraft hoeft te worden vanwege de zondigheid van hart en leven. Het is een genadige daad van God waardoor de zondaar, door de belofte of toezegging van het Evangelie, verlost wordt van de straf op grond van de beschouwing van de voldoening die door Christus is aangebracht, door de zondaar is aanvaard en door God als pleitgrond is voorgesteld" (pag. 16). Ik heb, eerlijk gezegd, wat moeite met de woorden "op grond van beschouwing". Is ons beschouwen van Christus' werk de grond voor Gods verlossend handelen? Wordt zo aan het geloof niet een te grote plaats toegekend? Jammer dat Matthew Henry zich hier baseert op een definitie van Richard Baxter, een Engelse schrijver die erg algemeen kon spreken over de verzoening in Christus. Persoonlijk voel ik me meer aangetrokken tot de aanduiding van het geloof zoals de Nederlandse Geloofsbelijdenis die geeft: niet meer dan een middel en nooit de grond! De lege hand van de bedelaar kan slechts aannemen wat er in gelegd wordt.

Het viel me bovendien op dat Matthew Henry nogal eens spreekt over de voorwaarden van het verbond: geloof en bekeering. Hij erkent dat deze voorwaarden door de Heilige Geest moeten worden vervuld, maar – zegt hij – we hebben te maken met Gods geopenbaarde wil. Wij moeten aan de voorwaarden voldoen. Enerzijds zijn deze voorwaarden heel gemakkelijk en redelijk. Anderzijds gaat het niet zo eenvoudig, zo blijkt uit deze preken. Een mens moet nogal wat doen voordat hij vergeving verkrijgt en daarvan zeker kan zijn. Wie het woordje "moeten" op pag. 40-45 telt, zou er moe van worden.

Veel nadruk ligt op de plicht van de mens om te geloven. "Het verbond der genade", zo zegt de schrijver in een terugblik op bladzij 306, "is de openbaring in het Evangelie van de wil van God met betrekking tot de plicht van de mens."

De bedoeling van Henry is ongetwijfeld om mensen van hun onzekerheid te verlossen (zie het slot van pag. 84). Hij zegt ook zeker dingen die de moeite waard zijn. Toch blijf ik met een wat dubbel gevoel zitten na kennismaking van dit boek. In de Engelse traditie heeft de Heere veel moois en goeds geschonken. In onze Nederlandse traditie niet minder. We hoeven ons daar echt niet voor te schamen. Laten we onze winst ermee doen. En laten we in ieder geval de Engelsen niet in mindering brengen op onze oude schrijvers zoals Comrie, Smijtegelt en Van der Groe.

Veenendaal, ds. C. Sonneveld

Kerknieuws

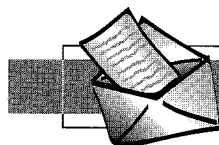
PASTORIEZORGEN

Zoals u waarschijnlijk weet, tobt onze jonge ambtsbroeder, ds. A. Verschuure van Krabbendijke, met zijn gezondheid. Na zeven maanden intensieve ambtelijke arbeid in zijn eerste gemeente begonnen zich ernstige verschijnselen van vermoeidheid te vertonen. Zo zelfs dat hij geen enkel ambtelijk werk meer mocht verrichten. Een tijd van volledige rust werd hem door de dokter voorgeschreven. We zijn nu een aantal maanden verder. Gelukkig is het nu weer zover dat hij tot zijn blijdschap weer één keer per zondag mag voorgaan. Zondag 13 juli j.l. was het de eerste keer, dat hij weer mocht voorgaan in de dienst des Woords. Op deze manier hoopt hij heel langzaam aan, de gemeente die de Heere hem wees weer naar de lust van zijn hart te mogen gaan dienen. U zult begrijpen, dat deze werkzaamheden – wanneer de Heere de genezing doet vorderen – stap voor stap

zich zullen moeten beperken tot de gemeente van Krabbendijke. Het uitzien van zijn hart is dat hij op langere termijn gezien weer dienstbaar mag zijn voor het geheel der gemeenten. Daarom het dringende verzoek hem daarvoor voorlopig niet lastig te vallen. Ook verzocht hij u te laten weten dat hij vele medeleven uit den lande tijdens de afgelopen maanden bijzonder heeft gewaardeerd. Daarvoor zijn hartelijke dank!

We wensen onze broeder van harte verder de ondersteuning van Boven en dat de overste Leidsman Zich ook verder maar niet onbetuigd zal laten, ook al gaat het zo anders als wij denken. Dat Hij betone: "Mijn genade is u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht..." Moge er in de gemeenten veel gebed zijn, ook voor onze jongere broeder(s).

Ds. v. A.

Berichten

OP ZOEK NAAR EEN PLEEGGEZIN!

Regelmatig zoekt de Vluchtheuvel voor een kind dat door omstandigheden niet bij de ouders kan wonen een pleeggezin. Helaas is het aantal pleeggezinnen dat ons ter beschikking staat te klein en is het niet altijd mogelijk een passend pleeggezin te vinden. Daarom willen we deze problematiek graag weer eens (dringend) onder de aandacht brengen.

Waar gaat het om? Een paar voorbeelden, uiteraard onherkenbaar gemaakt.

Henk van 7 woont na het overlijden van zijn vader alleen bij zijn moeder. Het lijkt er op dat Henk een veel beter verstand heeft dan zijn moeder. Moeder is enkele malen opgenomen op een psychiatrische afdeling. Henk logeerde dan bij verschillende adressen. Op school gaat het steeds slechter met hem en hij vertoont gedrag waar zijn moeder niet mee om kan gaan. Henk wordt in een pleeggezin geplaatst. Na een periode, waarin hij zijn moeder erg mist en erg moet wennen aan de nieuwe leefomgeving en aan een stukje gezag in het gezin wat hij niet meer gewend was, gaat het steeds beter met hem. Hij komt eens in de maand een weekend bij zijn moeder en tussendoor bellen ze elkaar regelmatig.

Joke, 12 jaar, heeft een aan autisme verwante contactstoornis. Ze stapt op allerlei mensen, ook die ze niet kent, af en begint een gesprek over haar grote hobby, legervoertuigen. Daarbij voelt ze niet aan of anderen op dat moment wel ruimte voor haar hebben, of zelf misschien ook iets willen zeggen. Thuis heeft ze vaak buien waarin ze heel erg heftig reageert op kleine veranderingen en onverwachte gebeurtenissen. Ze komt uit een gezin met nog vijf broertjes en zusjes. Ze gaat naar een school waar extra aandacht aan haar probleem kan worden gegeven. Haar ouders en de andere kinderen in het gezin weten wat er met haar aan de hand is en ze proberen veel rekening met haar te houden. Desondanks is het zorgen voor Joke heel erg vermoeiend. Om hen te helpen het vol te houden, komt er deeltijdpleegzorg: Joke gaat eens per drie à vier weken een zondag of een paar vakantiedagen logeren in een ander gezin.

Gijs van 15 heeft wel erg vaak straf gehad. Het is niet dat zijn ouders niet van hem houden, maar hij is zo heel anders dan zichzelf en dan de drie zusjes in het gezin zijn. Vader, moeder en de anderen kinderen vinden allemaal dat Gijs altijd zo druk en wild is. Gijs loopt vaak rond met buikpijn op school en doet steeds minder goed zijn

best. Als hij op een dag in het spel met zijn vrienden weer eens een nat pak heeft gehaald, durft hij voor geen prijs meer naar huis. Een leraar wordt gebeld en via zijn bemiddeling wordt er hulpverlening ingeroepen. Vanwege de grote spanningen in het gezin komt Gijs voor een paar maanden in een pleeggezin. Ondertussen beginnen er gezinsgesprekken om de verhouding tussen Gijs en de overige gezinsleden te verbeteren.

U begrijpt dat er voor dit werk gezinnen beschikbaar moeten zijn. Niet altijd is er binnen de kring van de familie of bekenden een geschikt adres te vinden. Daarom is er een bestand nodig van gezinnen op wie in dergelijke gevallen een beroep gedaan kan worden. De Vluchtheuvel werkt met betrekking tot de pleegzorg nauw samen met de Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn (SGJ), die de voorlichting aan en opleiding van nieuwe pleeggezinnen verzorgt. Zij houden een bestand van pleeggezinnen bij, waarop ook wij een beroep kunnen doen. Op deze manier is het mogelijk kwalitatief goede en door de overheid erkende en vergoede pleegzorg te bieden.

Voor een kind, maar ook voor de ouders is het diep ingrijpend om een beroep op de pleegzorg te moeten doen, zeker als het om een langer durende plaatsing gaat. U begrijpt dat het in dit verband van groot belang is dat het geestelijk klimaat in het pleeggezin zoveel mogelijk overeenkomt met de achtergrond van het gezin. Grote verschillen hierin kan de verwarring, die toch al vanwege de uithuisplaatsing bij een kind kan leven, versterken en onnodig aanleiding zijn tot verwijdering van het eigen gezin. Toch zijn we er in de afgelopen jaren niet altijd aan ontkomen een kind te plaatsen in een gezin dat kerkelijk toch belangrijk verschilde van wat voor het kind wenselijk was, omdat een meer passend gezin niet gevonden werd.

In de afgelopen jaren hebben enkele tientallen gezinnen uit onze gemeente als pleeggezin voor een of meer kinderen gezorgd. Graag zouden wij zien dat er een ruimer aantal van deze gezinnen beschikbaar komt. Mocht u hier belangstelling voor hebben en nader willen overleggen, dan kunt u De Vluchtheuvel bellen (0348-489990). Wanneer u serieus overweegt zich aan te melden als toekomstig pleeggezin kunt u contact opnemen met de afdeling Pleegzorg van de SGJ, Punterburgerlaan 91 te Amersfoort, 033-4226900. De SGJ heeft een informatiepakket beschikbaar en belegt regelmatig informatieavonden in de regio. De SGJ heeft ook een website waarop nadere informatie te vinden is: www.sgj.nl. Tevens is er goede pleegzorginformatie te vinden op www.pleegzorg.nl (algemeen).

Van harte bevelen wij het werk van de jeugdhulpverlening, de kinderen met hun ouders, alsmede de pleeggezinnen, in uw aandacht en voorbede aan.

M. Adams

MEDEDELING ZGG

Enkele weken geleden moest mw. Esther Klaassen vanwege ziekte uit China naar Nederland terugkeren. Direct na terugkeer werd zij in het ziekenhuis in Harderwijk opgenomen voor onderzoek en mogelijke behandeling. Inmiddels is zij weer bij haar ouders thuis waar zij verder wordt verzorgd. De artsen denken dat zij een ontsteking aan haar schildklier heeft gehad die inmiddels weer genezen is. Als gevolg daarvan is zij echter extreem vermoeid en zal het naar verwachting nog geruime tijd duren voor zij weer naar China kan terugkeren. Wilt u haar, haar collega Lammertha Wilbrink en het werk in China in het gebed gedenken?

Mocht u haar een blijk van meeleven willen sturen, dan kunt u dat doen naar het volgende adres: E. Klaassen, p/a Willem de Zwijgerlaan 7, 3851 TE Ermelo.

telefonische dienstverlening Gereformeerde Gemeente

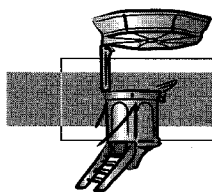
Heb je niemand???

Voor jongeren en ouderen een horend oor!!!

U kunt ons bellen:

- op maandag-, donderdag- en vrijdagavond van 19.00 - 22.30 uur;
- op dinsdagmorgen van 09.00 - 12.00 uur;
- op woensdag- en zaterdagmiddag van 13.30 - 17.00 uur.

Kleppe; Dinteloord 15.00 uur ds. Brugge; Dirksland 18.00 uur ds. Van Dijk; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. Silfhout; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. P. Mulder; Drachten 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Enschede 10.00 en 16.00 uur ds. Visscher; Enter 9.30 en 16.00 uur ds. Moerkerken; Ermelo 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 15.00 uur ds. De Wit; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; Goudswaard 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 18.45 uur s. Kattenberg; Groningen 9.45 en 15.30 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hellevoetsluis 19.00 uur ds. Schot; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 15.30 uur ds. Schot; Hoofddorp 19.00 uur ds. M. Karens; Houten 11.00 en 16.30 uur leesdienst; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. F. Mulder; Kamperland 15.30 uur ds. Van der Net; Kapelle-Biezelingse 9.30 en 18.00 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur stud. Bakker; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Van Boven; Krabbendijke 9.30 uur ds. Verschuure en 14.00 uur en 18.00 uur leesdienst; Lelystad 19.00 uur ds. Vreugdenhil; Lisse 10.00 en 16.30 uur ds. M. Karens; Marknesse 19.00 uur ds. F. Mulder; Meliskerke 14.30 uur ds. Van Krimpen en 19.00 uur ds. Hoogerland; Mijdrecht 15.30 uur ds. W. Harinck; Moerkapelle 9.30 uur ds. Paul en 19.00 uur ds. Clements; Naaldwijk 19.15 uur ds. Zippro; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 18.30 uur stud. G. Beens; Nieuwer ter Aa 10.00 uur ds. Bac; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Nisse 14.30 uur ds. Tanis; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Oostburg 10.00 en 15.00 uur stud. G. Beens; Oosterend-Texel 11.15 en 16.30 uur leesdienst (in de N.H. kerk); Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Opperdoes 19.00 uur ds. Schreuder; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Oudemirdum

Predikbeurten

ZONDAG 27 JULI 2003

Aagtekerke 8.45 en 11.00 uur (vakantiegasten) en 19.00 uur ds. Neele en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 9.30 uur leesdienst en 18.00 uur ds. J. de Pater; Aalst 14.30 uur ds. Melis; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Almelo 18.30 uur ds. Visscher; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Apeeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. Meeuse; Arnhem 10.00 uur ds. Kattenberg en 16.00 uur leesdienst; Barneveld 9.30 en

19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Boogaard; Borsssele 9.30 en 14.00 uur ds. Hoogerland; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Golverdingen; Breda 18.00 uur ds. De Wit; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur kand. G. Pater; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Delft 17.30 uur ds. Paul; Den Helder 10.00 en 16.00 uur ds. Schreuder; Deventer 18.30 uur ds.

9.00 en 11.00 (voor vakantiegangers) en 19.00 uur stud. Terlouw; Rheden 10.00 en 17.30 uur leesdienst; Ridderkerk 17.00 uur ds. Hakvoort; Ridderkerk-Slikkerveer 15.00 uur ds. P. Mulder; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 uur ds. Tuinier en 19.00 uur ds. Meeuse; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur leesdienst en 14.30 uur ds. Van Dieren; Rilland-Bath 18.30 uur ds. Van der Poel; Rotterdam-Centrum 14.30 uur ds. Hakvoort; Rotterdam-Zuid 15.00 uur ds. W.J. Karels; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. P. Blok; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. Zippro; Sint Annaland 9.30 en 14.00 en 18.00 uur stud. De Heer; Spijkenisse 10.00 uur ds. Baaijens; Sprang Capelle 9.30 en 15.00 uur ds. J. de Pater; Stad a/h Haringvliet 18.00 uur ds. J. Karels; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. C. Harinck; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur leesdienst; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermaalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Gunst; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Utrecht 10.00 uur ds. Kleppe; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur leesdienst; Vlaardingingen 16.30 uur ds. Kattenberg; Vlissingen 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Werkendam 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. Van Krimpen; Wierden 15.00 uur ds. Tuinier; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Verweij en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Zwijndrecht 16.30 uur ds. Baaijens; Zwolle 9.30 en 19.00 uur stud. Van Manen.

DINSDAG 29 JULI 2003

Dirksland 19.30 uur stud. G. Beens; Enter 19.30 uur ds. Moerkerken; Katwijk aan Zee 19.45 uur stud. De Heer; Leerdam 19.30 uur ds. Hakvoort; Middelburg-Centrum 19.30 uur ds. P. Mulder; Naaldwijk 19.45 uur ds. Melis; Nieuwdorp 19.30 uur ds. Hoogerland; Opperdoes 19.30 uur ds. Mondria; Ouddorp 19.30 uur ds. Schreuder; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Kleppe; Urk 19.30 uur ds. W.J. Karels; Westkapelle 19.30 uur ds. Brugge.

WOENSDAG 30 JULI 2003

Beekbergen 19.30 uur ds. Van Aalst; Emmeloord 19.30 uur ds. Kattenberg; Goudswaard 19.30 uur ds. Hakvoort; Kruiningen 19.30 uur ds. J. Karels; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. Schipper; Nisse 19.30 uur stud. Bakker; Oudemirdum 19.30 uur ds. Hogchem; Puttershoek 19.30 uur ds. Paul; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur

ds. Mondria; Scherpenzeel 19.30 uur ds. F. Mulder; Sint Annaland 19.30 uur ds. J. de Pater; Spijkenisse 19.45 uur ds. W. Harinck; Zwijndrecht 19.30 uur ds. Tanis; Zwolle 19.30 uur ds. Van Dieren.

DONDERDAG 31 JULI 2003

Krimpen a/d IJssel 19.30 uur ds. Brugge; Lisse 19.45 uur ds. Neele; Ridderkerk 19.30 uur ds. Verweij; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Hakvoort; Sprang Capelle 19.30 uur ds. Mondria.

ZONDAG 3 AUGUSTUS 2003

Aagtekerke 8.45 en 11.00 uur (vakantiegasten) en 19.00 uur ds. Neele en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. de Pater; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Almelo 18.30 uur ds. Brugge; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. Meeuse; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Gunst; Berkenwoude 9.45 uur ds. Paul; Boskoop 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Den Helder 10.00 en 16.00 uur ds. Schreuder; Deventer 19.15 uur ds. Meeuse; Dirksland 18.00 uur ds. Van Dijk; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. Silfhout; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Emmeloord 19.00 uur ds. F. Mulder; Enschede 10.00 en 15.00 uur ds. Brugge; Enter 9.30 en 16.00 uur ds. Van Aalst; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; Goudswaard 15.00 uur ds. De Wit; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravensande 9.30 uur ds. Bac; Groningen 9.45 en 15.30 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Hoogeveen 19.00 uur ds. Schot; Houten 11.00 en 16.30 uur leesdienst; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Zippro; Kamperland 15.30 uur ds. Van der Net; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Verschuure; Krabbendijke 9.30 en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Leerdam 15.00 uur ds. W.J. Karels; Lelystad 15.00 uur ds. L. Blok; Lisse 10.00 en 16.30 uur ds. Boogaard; Marknesse 9.30 en 14.30 uur ds. F. Mulder; Meliskerke 9.30 en 19.00 uur ds. Golverdingen; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. J. Karels; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. De Wit; Nieuwdorp 14.30 uur ds. Moens; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. Kattenberg; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Nisse 9.30 en 14.30 uur stud. G.

Beens; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur (H.D.) ds. Schot; Oosterend-Texel 11.15 en 16.30 uur leesdienst (in de N.H. kerk); Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. P. Blok; Oudemirdum 9.00 en 11.00 (voor vakantiegangers) en 19.00 uur ds. Kleppe; Poederoyen 14.30 uur ds. Melis; Rheden 10.00 en 17.30 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur stud. De Heer; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur stud. De Heer; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 uur ds. Tuinier en 18.30 uur ds. Mol; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur leesdienst en 14.30 uur ds. Van Dieren; Rilland-Bath 9.30 en 18.30 uur stud. Terlouw; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 en 16.00 uur ds. Baaijens; Rotterdam-Centrum 16.30 uur ds. Paul; Scherpenisse 9.30 en 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Sprang Capelle 9.30 en 18.30 uur stud. Van Manen; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. C. Harinck; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur leesdienst; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Hakvoort; Utrecht 19.00 uur ds. Visscher; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur leesdienst; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. W. Harinck; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wageningen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wemeldinge 15.30 uur stud. Terlouw; Westkapelle 9.30 en 14.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wierden 15.00 uur ds. Tuinier; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Verweij en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Eckveld; Zwijndrecht 19.00 uur ds. Clements; Zwolle 19.00 uur ds. Zippro.

DINSDAG 5 AUGUSTUS 2003

Enter 19.30 uur stud. De Heer; Kamperland 19.30 uur ds. Kattenberg; Lisse 19.45 uur ds. Van Krimpen; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Melis; Stolwijk 19.30 uur ds. Paul; Uddel 19.30 uur ds. Mouw (bijbellezing); Urk 19.30 uur ds. Hakvoort.

WOENSDAG 6 AUGUSTUS 2003

Brakel 19.30 uur ds. Mouw; Emmeloord 19.30 uur ds. Vermeij; Enkhuizen 19.30 uur ds. Zippro; Hendrik-Ido-Ambacht 19.45 uur ds. Meeuse; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. M. Karens; Krimpen a/d IJssel 19.30 uur ds. Hogchem; Leerdam 19.30 uur stud. Terlouw; Marknesse 19.30 uur ds. Van Krimpen; Melissant 19.30 uur ds. W.J. Karels; Nieuwdorp 19.30 uur stud. G. Beens; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. De Wit; Opheusden 19.30

uur stud. De Heer; Oudemirdum 19.30 uur ds. Hoogerland; Poortugaal 19.30 uur ds. Verweij; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. Driessen; Rotterdam-Zuid 19.45 uur ds. Tanis; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. Hakvoort; Westkapelle 19.30 uur ds. Van Dieren; Westzaan 19.30 uur ds. Clements; Zwolle 19.30 uur ds. Brugge.

DONDERDAG 7 AUGUSTUS 2003

Borssele 19.30 uur ds. Mondria; Ridderkerk 19.30 uur ds. M. Karens; Rilland-Bath 19.30 uur ds. Van Dieren; Sprang Capelle 19.30 uur ds. Hakvoort.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar. Diensten zondag 27 juli 10.00 en 17.00 uur ouderling G.D. Pas; zondag 3 augustus 10.00 uur ds. A. Bac (H.D.) en 17.00 uur evangelist J. Krijgsman.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70; dienst iedere zondag om 10.30 uur.
Ook in de zomervakantie bent u hartelijk welkom in onze evangeliepost. Van dinsdag t/m zaterdag tussen 10.00 tot 16.00 uur!

KLASSIEKE ORGELS
Hoofddealer van *Johannus, Eminent, Ahlborn, Sweelinck, enz.*
Stolk orgels
Tel.: 0180 - 31 56 52
Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55
Krabbendijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Noord, Kapelstraat 1
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18
UNIEK IN KLASSIEK

Begrafenis Verzorging Tollenaar
van Swindenstraat 25, 4532 KC Terneuzen
Tel. 0115-612554 - Geen crematies

Te huur ruime vakantiewoning in Zuid-Alberta, Canada, omgeving van Lethbridge. Prachtig gelegen, uitzicht op rivier, prairie en Rocky Mountains, dichtbij dorp en kerken. Voor inlichtingen 00-1403-553-4023. Hollands sprekend.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Breevaart; Kerk van de Zevende Dags Adventisten, Eeskwerd 1; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude

Barreelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Diensten zondag 10.00 en 17.00 uur evangelist H.J. van den Boogaart; zondag 3 augustus 10.00 uur evangelist L. Versteeg en 16.00 uur stud. G. van Manen.

U bent hartelijk welkom in de BIJBEL-winkel van dinsdag-zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

Advertenties

*"O HEERE, ik word onderdrukt,
wees Gij mijn Borg"*
(Jesaja 38:14b)

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Nieuw-Beijerland geeft met droefheid kennis dat de HEERE uit hun midden heeft weggenomen hun geliefde ambtsbroeder

LEENDERT DAM

in de leeftijd van 62 jaar.

Vanaf 1976 heeft hij de gemeente met liefde en in getrouwheid in het ambt van diaken gediend. De HEERE zij zijn vrouw, de kinderen en de kleinkinderen een vriendelijk Ontfermer.

Namens de kerkenraad,
ds. D. de Wit, preses
A.J. van Rijs, scriba

Nieuw-Beijerland, 12 juli 2003

Christelijke Begrafenisonderneming Bouwhuis

- * Voor een verantwoorde stijlvolle begrafenis
- * Opbaar mogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum, of thuis met koeling
- * Algehele verzorging door een gediplomeerd verzorger.
- * Voor uitvaartzorg in: geheel Overijssel
- * **Geen crematies.**

Uitvaartleider:
H. Bouwhuis
Braakmansdijk 87
7462 LS Rijssen
0548-517252
06-40074721

Dag en nacht bereikbaar

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ
Horsssen bv

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

Boeder Scherpenzeel

AMBTSKLEDING

Kostuums: 2 en 3 delig zwart - grijs - e.a.
Preekjassen ~ Jacquets ~ Pantalons
Streeppantalons ~ Overhemden ~
Stropdassen ~ Sokken ~ Overjassen
Hoeden ~ Schoenen

Winkel:
Dorpsstraat 229, 3925 KC Scherpenzeel
Telefoon 033-2778899 / 033-2778068

Op afspraak - service aan huis

RST
Zorgverleners

KRAAMZORG

THUIZORG

RST Zorgverleners.
500 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg,
wijkzorg, gespecialiseerde
verzorging, verpleging,
(huishoudelijke) verzorging:
0342 - 42 23 24.
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of
info@rstzorg.nl.

Identiteit *Kwaliteit!*

Tel (0342) 42 23 24

Burg. Kuntzelaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

begrafenisverzorging
T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen,
Rotterdam, Gouda, den Haag
en omstreken.
Opbaarmogelijkheden in een
door u gewenst uitvaartcentrum
of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

**IN LIEFDEVOLLE
HERINNERING...**

Uw gedachten over een uniek gedenkteken geven
wij gestalte in natuursteen. Vraag naar het
fotoboek met vele voorbeelden.

Grafgedenktekens
Zandee & de Kuijper

Goes: Ronde Ringbaan-West
Telefoon (0113) 216555

Middelburg: Arnsteinweg 40
Telefoon (0118) 612579

Zoetermeer: Argonstraat 66
Industrieterrrein Lansinghage
Telefoon (079) 3615010

Email: info@grafgedenktekens.nl

**Collectebonnen
machinaal tellen?**
vraag demo en/of referentie
0548-515415

Begrafenisverzorging Kina
Begravenissen in Capelle a/d IJssel
e.o. D.W. Schipper, tel. 010-458 31 12.
Wij verzorgen geen crematies.

Nieuw voor elk kind
Uniek kleur- en puzzelboek met Bijbelse vertellingen

Dit lees-, puzzel- en kleurboek vertelt de Bijbelse boodschap van zonde en genade aan kinderen. Het mooie van deze serie is, dat elk verhaal is voorzien van een bijbehorende kleurplaat (door C. Bart-Nieuwenhuize) en een woordzoeker (door G.W. van Leeuwen-van Haafden). De verhalen uit het Oude Testament (dl. 1+2) zijn geschreven door M.J. Ruissen. André Boeder heeft de verhalen uit het Nieuwe Testament (dl. 3+4) geschreven. In totaal zijn er 52 verhalen, woordzoekers en kleurplaten, zodat kinderen een heel jaar lang er elke week in kunnen werken! De verantwoording is groot om tot een betrouwbare Bijbelse vertelling te komen; daarom is de tekst meegelezen door een predikant. Vandaar dat deel 4 voorzien is van een Woord vooraf, geschreven door ds. A.A. Egas. Dl. 1 is ingeleid door ds. W.J. Karels dl. 2 door ds. F. Mallan en dl. 3 door ds. D. Heemskerck.

Deel 4 nu verschenen

De complete serie omvat vier delen: twee delen Oude Testament en twee delen Nieuwe Testament. U profiteert van €5,- korting indien u de hele serie besteld.

Teken nu in voor speciale prijs!

Ja, ik bestel alleen deel 4 voor € 10,- en kan de andere delen evt. later bijbestellen
 Ja, ik teken ineens in op 4 delen 'Van Kind tot Kind' voor € 35,- i.p.v. € 40,- en ontvang per omgaande de complete serie.
Ik bestel ..... complete serie(s).

WONTOEGANG

Naam: .....
Adres: .....
Pcode: .....
Woonplaats: .....

Gewenste levering:
0 rechtstreeks
0 via boekhandel.....
te .....

Putwei 6 • GOES
Bel en Bestellijn:
0113-230 340
(tot 22.00 uur 's avonds)

Uitgeverij 'de Ramshoorn'
Goes

Bon franco sturen naar Uitg. De Ramshoorn, Antw. nummer 860,
4460 WB Goes. Of faxen naar: 0113-218 691.